

Verslag van een vogeltelling op 15 maart 1970 tijdens hoogwater in het winterbed van Lek en Nederrijn tussen Schoonhoven en Rhenen

F. VAN OMMEN.

In het kader van het waterwildonderzoek, dat geregeld wordt door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, verricht schrijver dezes vanaf 1966/1967 op de vastgestelde internationale teldagen waterwildtellingen tussen Schoonhoven en Rhenen.

In de periode van 2-15 maart 1970 was de grondoppervlakte voor de afvoer en berging van hoog opperwater van de grote rivieren Nederrijn en Lek wegens de overvloed van water uiterst vergroot. Tijdens zo'n tijdelijke berging van hoogwater in de uiterwaarden, viel nu de teldag 15 maart 1970.

Met grote tussenpozen — enige malen per

menselijke generatie — wordt het afstromingsprofiel van het hoogwater- of winterbed aanzienlijk vergroot. Een merkwaardige kant van dit verschijnsel is, dat er zich dan veel en velerlei vogels ophouden. De oorzakelijke verbanden zijn veelal voedselrelaties. Door regelmatige inventarisaties leert men de waarde van de uiterwaarden beter kennen en is men beter in staat tot het concluderen van verbanden van allerlei aard: het is een directe zintuigelijke waarneming van de werkelijkheid.

Hieronder laat ik een aantal ruimtelijke indrukken, d.w.z. een beknopte samenvatting

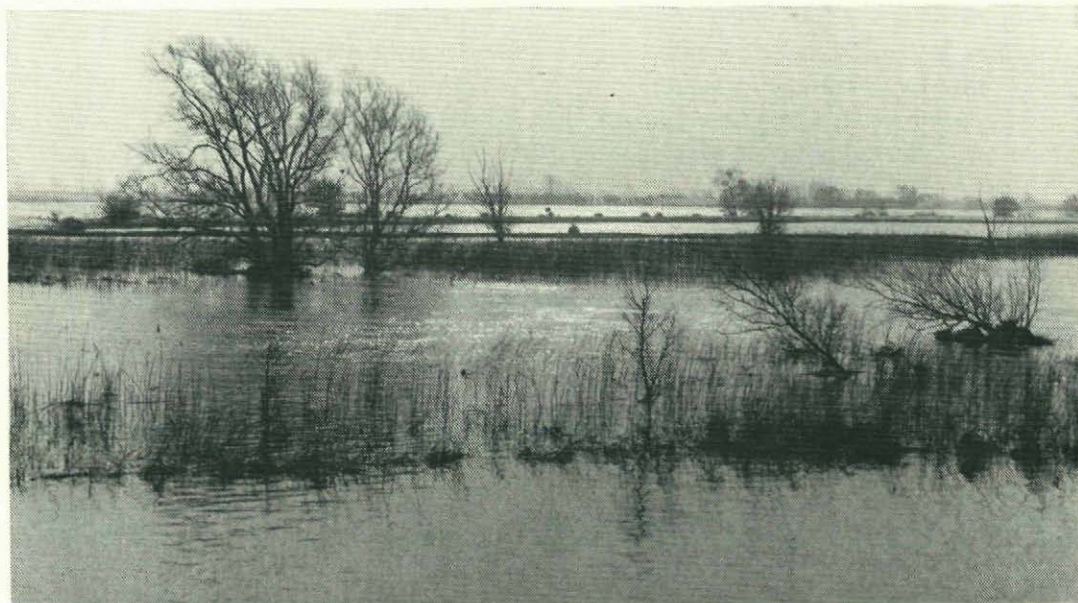

Fig. 1. Het staatsnatuurreservaat „Binnenlek”. Foto F. van Ommen.

Fig. 2. Hoogwater in de Lunenburgerwaard en de waarden van Gravenbol. Op de achtergrond het silhouet van Wijk bij Duurstede. Foto F. van Ommen.

van ogenschijnlijk gelijksoortige uiterwaard-elementen tot grote gehelen, volgen.

1. Willige-Langerakse uiterwaard:

14 Wilde eenden, 4 Wintertalingen, 1 paar Zomertalingen, 1 paar Slobeenden, 9 Waterhoenen, 104 Meerkoeten, 11 Kieviten, 6 Watersnippen, 1 Tureluur, 1 Stormmeeuw, 3 Graspiepers, 18 Spreeuwen.

2. Staatsnatuurreservaat Binnenlek, schiereiland Bol (fig. 1):

18 paar Wilde eenden, 3 Waterhoenen, 28 Meerkoeten, 1 Stormmeeuw, 8 Kokmeeuwen, 2 Graspiepers, 3 Eksters.

3. Collegewaard t.o. Tienhoven:

29 Wilde eenden, 7 paar Wintertalingen, 4 paar Zomertalingen, 279 Meerkoeten, 10 Kieviten, 294 Grutto's, 4 Kemphanen, 6 Kokmeeuwen, 3 Gras-

piepers, 21 Spreeuwen.

4. Uiterwaarden onder Jaarsveld:

7 paar Wilde eenden, 3 paar Wintertalingen, 1 Waterhoen, 8 Meerkoeten, 21 Kieviten, 30 Grutto's, 1 Tureluur, 5 Kokmeeuwen, 3 Ringmussen.

5. Staatsnatuurreservaat Dertienmorgenvaard en uiterwaarden ten zuiden van Jaarsvelderkapel:

782 Wilde eenden, 48 Wintertalingen, 140 Smienten, 172 Pijlstaarten, 2 Rietganzen, 2 Knobbelzwanen, 5 Wilde zwanen, 814 Meerkoeten, 110 Kieviten, 1862 Grutto's, 3 Tureluurs, 15 Kokmeeuwen.

6. Uiterwaarden onder IJsselstein:

2 paar Wilde eenden, 8 Meerkoeten, 14 Kieviten, 4 Grutto's, 9 Kemphanen, 14 Kokmeeuwen, 8 Spreeuwen, 1 Zwarte

- kraai, 3 Kauwen.
7. Uiterwaarden onder Vreeswijk:
376 Wilde eenden, 94 Wintertalingen, 120 Smienten, 8 Pijlstaarten, 2 paar Kuifeenden, 160 Tafeleenden, 31 Wilde zwanen, 423 Meerkoeten, 42 Kieviten, 385 Grutto's, 3 Kemphanen, 37 Kokmeeuwen.
 8. Uiterwaarden ten zuiden van de buurtschap 't Waal, afgedamde Lekarm bij stuw Hagestein:
7 Futen, 1 Dodaars, 8 Wilde eenden, 38 Smienten, 9 Slobeenden, 3 paar Kuifeenden, 110 Tafeleenden, 4 Nonnetjes, 2 Kleine rietganzen, 1 Buizerd, 1 Torenavalk, 130 Meerkoeten, 2 Scholleksters, 150 Grutto's, 35 Kokmeeuwen, 1 Steenuil, 5 Zwarte kraaien.
 9. Honswijkerwaarden, uiterwaarden tussen Fort Honswijk en Steenwaard:
1 Blauwe reiger, 49 Wilde eenden, 1 paar Wintertalingen, 3 Kuifeenden, 2 Knobbelzwanen, 228 Meerkoeten, 19 Kieviten, 51 Grutto's, 10 Kemphanen, 2 Zwarte kraaien, 4 Kauwen.
 10. Uiterwaarden vanaf spoorbrug naar Culemborg, de Buitenwaard tot pontveer naar Beusichem:
112 Wilde eenden, 16 Wintertalingen, 2 paar Slobeenden, 210 Tafeleenden, 1 Waterhoen, 455 Meerkoeten, 1 Schollekster, 5 Kieviten, 742 Grutto's, 1 Tureluur, 36 Kemphanen, 47 Stormmeeuwen, 75 Kokmeeuwen, 2 Zwarte kraaien.
 11. Uiterwaarden tussen pontveer naar Beusichem en Wijk bij Duurstede:
46 Wilde eenden, 1 Kuifeend, 1 Knobbelzwaan, 137 Meerkoeten, 15 Grutto's, 6 Kemphanen, 10 Zilvermeeuwen, 102 Stormmeeuwen, 125 Kokmeeuwen, 2 Eksters.
 12. Lunenburgerwaard, waarden van Gravenbol, de Bovenpolder met kribvelden

(fig. 2):

- 2 Blauwe reigers, 486 Wilde eenden, 1520 Meerkoeten, 29 Scholeksters, 60 Kieviten, 854 Grutto's, 46 Stormmeeuwen, 4 Turkse tortels, 36 Veldleeuweriken, 18 Graspiepers, 2 Zanglijsters, 1 Koperwiek, 3 Merels, 1 Vink, 7 Zwarte kraaien, 1 Bonte kraai, 5 Eksters, 1 Gaai.
13. Grift, Buitenwaarden (zg. Blauwe Kamer):
3 Futen, 1 Dodaars, 8 Wilde eenden, 41 Kuifeenden, 108 Tafeleenden, 10 Grote zaagbekken, 2 Nonnetjes, 16 Knobbelzwanen, 21 Wilde zwanen, 1 Buizerd, 2 Waterhoenen, 391 Meerkoeten, 2 Scholeksters, 64 Kieviten, 82 Grutto's, 2 Tureluurs, 14 Houtduiven, 23 Veldleeuweriken, 2 Zanglijsters, 4 Merels, 8 Kneuen, 7 Zwarte kraaien.

Deze samenvatting wijst nog eens nadrukkelijk uit, hoe groot het belang is van de uiterwaarden.

In de uiterwaarden kunnen we onschatbare mogelijkheden tot behoud van vogels verliezen — wij weten tegenwoordig, dat talrijke vogels een specifieke voorkeur voor een bepaald soort van omgeving hebben. Alleen al om deze reden dienen we met de uiterste zorg grote stukken ervan als reservaat in stand te houden, want ze zijn onvervangbaar als ze eenmaal verloren zijn gegaan.

Voor een algemeen plan van behoud van de uiterwaarden is dit echter nog niet voldoende. Een inventarisatie kan uitmaken, waar die specifieke milieutypen gelegen zijn.

Ik zou daarom willen aandringen op meer samenwerking met, en meer voorlichting aan de waarnemers tijdens dit inventarisatieonderzoek. Dit zal het meedenken aan de oplossing van de problemen bevorderen en de waarnemers die dit verrichten, kunnen doen toenemen.